

Högre krav och kvalitet för framtidens utmaningar

GYMNASIESKOLA 2011

Skolverket

Innehållsförteckning

- 3 Förbättrade kunskaper
- 4 Högre kvalitet
- 9 Mycket nytt i den nya gymnasieskolan
- 13 Introduktionsprogram ersätter IV
- 16 Ett mer likvärdigt utbud
- 18 En ny skollag
- 21 Bra med en mer sammanhållen gymnasieskola
- 23 Hög tid för skolorna att börja arbeta
- 25 Ett privilegium att vara med om reformen
- 28 Spännande med entreprenörskap
- 29 Bra att administration kommer tillbaka
- 30 Att förändra framgångsrikt

Tryck: Danagårds Grafiska AB

Upplaga: 15 000

Form: AB Typoform

Foto omslag: Bildarkivet

Foto: s 3 Stefan Borgius, s 5 Maskot, s 7 Leif Johansson/Bildarkivet,
s 8 Futureimagebank.com, s 9 Skolverket, 10 Maskot, s 11 Nordic Photos,
s 13 Maskot, s 14 Bildarkivet, s 17 och s 19 Maskot, s 21 Marie Johanson/Polhemsskolan,
s 23 Nora Lorek/Hvitfeldtska gymnasiet, s 25 ETEC, s 28 Fredrik Welander, s 29 Privat

Beställningsnummer: 10:1182

Stockholm 2010

Förbättrade kunskaper

Den svenska gymnasieskolan har många styrkor och förtjänster men också en del bekymmer. Att förbättra elevernas kunskaper är en stor utmaning! Därför genomförs nu en omfattande gymnasiereform. Den har föregåtts av utredningar och andra förberedelser under flera år.

Den nya gymnasieskolan har fokus på kunskap och kvalitet för att fler elever ska nå målen. I dag är det för många elever som hoppar av eller avslutar gymnasieskolan i förtid. I den nya gymnasieskolan ska eleverna vara bättre rustade för fortsatta studier och för yrkeslivet.

Den nya gymnasieskolan får nya program med överblickbara och kvalitets-säkrade studievägar, större skillnader mellan yrkesprogram och högskoleförberedande program och större inflytande för branscher och avnämare.

Under 2010 startar Skolverket ett flerårigt arbete med att informera och stödja genomförandet.

Reformen innebär bland annat:

- En ny, modern skollag med tydliga bestämmelser om ansvar, rättigheter och skyldigheter.
- En ny gymnasieskola med högskoleförberedande program och yrkesprogram och med tydliga ämnesplaner, centralt innehåll och kunskapskrav.
- Gymnasieskolans ämnesplaner och kunskapskrav ska användas även för den gymnasiala vuxenutbildningen.
- En ny betygsskala med fler steg.

Dessutom förändras lärarutbildningen och staten gör stora ekonomiska satsningar på lärarfortbildning, rektorsutbildning och utvecklingsstöd för förbättrad undervisning.

Ragnar Eliasson
Avdelningschef
Utbildningsavdelningen

”Entreprenörskap införs som ett nytt över- gripande perspektiv i gymnasieutbildningen”

Högre kvalitet

Hösten 2011 startar en ny gymnasieskola. Syftet är högre kvalitet i utbildningen. Fler elever ska nå målen och eleverna ska vara bättre rustade för yrkeslivet eller vidare utbildning.

Bakgrunden till förändringarna är bland annat ett behov av större likvärdighet och tydligare struktur i gymnasieutbildningarna samt att för många elever hoppar av eller avslutar gymnasieskolan utan att ha nått målen.

De viktigaste förändringarna:

- Högre behörighetskrav till gymnasieskolan.
- Nya program och förändrad programstruktur.
- Tydlig skillnad mellan yrkesprogram och högskoleförberedande program.
- En yrkesexamen och en högskoleförberedande examen införs.
- Lärlingsutbildning införs som ett alternativ på yrkesprogrammen.
- Introduktionsprogram ersätter individuellt program.
- Ny betygsskala med fler betygssteg.
- Arbetslivet får inflytande över yrkesutbildningen.
- Historia blir ett obligatoriskt ämne.
- Entreprenörskap införs som ett nytt övergripande perspektiv i gymnasieutbildningen.
- Endast nationella program eller av Skolverket godkända program.

Behörighetskrav

Kraven för att komma in på gymnasieskolan förändras. I framtiden måste eleven ha godkända betyg i svenska eller svenska som andraspråk, engelska och matematik samt i minst nio andra ämnen för att vara behörig till de högskoleförberedande programmen. För att vara behörig till ett yrkesprogram krävs godkända betyg i svenska eller svenska som andraspråk, engelska och matematik samt i minst fem av grundskolans övriga ämnen.

I den nya gymnasieskolan blir skillnaden mellan yrkesprogram och högskoleförberedande program tydlig.

18 NATIONELLA PROGRAM

De tolv yrkesprogrammen är:

- Barn- och fritidsprogrammet, BF
- Bygg- och anläggningsprogrammet, BA
- El- och energiprogrammet, EE
- Fordons- och transportprogrammet, FT
- Handels- och administrationsprogrammet, HA
- Hantverksprogrammet, HV
- Hotell- och turismprogrammet, HT
- Industritekniska programmet, IN
- Naturbruksprogrammet, NB
- Restaurang- och livsmedelsprogrammet, RL
- VVS- och fastighetsprogrammet, VF
- Vård- och omsorgsprogrammet, VO

De sex högskoleförberedande programmen är:

- Ekonomiprogrammet, EK
- Estetiska programmet, ES
- Humanistiska programmet, HU
- Naturvetenskapsprogrammet, NA
- Samhällsvetenskapsprogrammet, SA
- Teknikprogrammet, TE

Nya examensmål

Helt nya examensmål ersätter dagens programmål. Examensmålen ska ligga till grund för planeringen av utbildningen på respektive program. Eftersom examensmålen ska styra utbildningen och gymnasiearbetets utformning och innehåll, måste även inriktningar, yrkesutgångar och eventuella särskilda varianter kunna kopplas till examensmålen.

Två examina

Skillnaden mellan yrkesprogram och högskoleförberedande program blir tydlig. Eleverna ska vara bättre rustade för yrkeslivet eller för högskolestudier än idag. Högskoleförberedande examen kommer att ge grundläggande högskolebehörighet. Även på ett yrkesprogram ska eleverna ha möjlighet att uppnå grundläggande högskolebehörighet under gymnasieutbildningen, men dessa program ger det inte med automatik.

En fullständig utbildning i den nya gymnasieskolan ger eleven en **yrkesexamen** eller en **högskoleförberedande examen**. Kravet är att eleven ska ha 2 500 poäng i betygsatta kurser varav 2 250 måste vara godkända. Eleven ska dessutom ha gjort ett godkänt gymnasiearbete. En yrkesexamen ger behörighet till yrkeshögskolan.

För att få en yrkesexamen ska eleven ha godkända betyg i svenska alternativt svenska som andraspråk 1, engelska 5 och matematik 1. Ytterligare ett krav blir att eleven har godkända betyg på kurser omfattande 400 poäng inom de programgemensamma karaktärsämnena.

För att få en högskoleförberedande examen ska eleven ha godkända betyg i svenska alternativt svenska som andraspråk 1, 2 och 3, engelska 5 och 6 och matematik 1.

Lärling

Gymnasial lärlingsutbildning blir ett alternativ inom yrkesprogrammen där eleven genomför minst 50 procent av utbildningen på en eller flera arbetsplatser. Utbildningen leder till samma yrkesexamen som ett skolförlagt yrkesprogram.

Introduktionsprogram

Fem introduktionsprogram ersätter dagens individuella program för att bättre svara mot elevernas behov. Introduktionsprogrammen utgörs av preparandutbildning, programinriktat individuellt val, yrkesintroduktion, individuellt alternativ och

språkintröduktion. Programinriktat individuellt val och yrkesintröduktion kan utformas för en grupp elever, övriga intröduktionsprogram för enskild elev. Det kommer att förekomma behörighetskrav för vissa av intröduktionsprogrammen.

Läs mer på sid 13

Entreprenörskap

Betoningen på entreprenörskap är stark, dels som en uppgift för hela gymnasieskolan, dels som en möjlighet för elever att fördjupa sig i entreprenörskap och företagande. Det gäller inom samtliga program och är särskilt framträdande i vissa program.

Läs mer på sid 10

Nationella programråd

För yrkesprogrammen finns nationella programråd som ska stärka samarbetet mellan gymnasieskolan och arbetslivet.

Läs mer på sid 17

Särskilda varianter, riksrekryterande utbildningar och spetsutbildningar

Vissa utbildningar i den nya gymnasieskolan kan behöva avvika från den nationella programstrukturen. En huvudman som vill skapa en sådan utbildning kan ansöka om särskild variant eller riksrekrytering hos Skolverket. Särskilda varianter ska kunna inrättas inom nationella program medan de riksrekryterande utbildningarna även kan ha egna examensmål. Beslut om särskilda varianter liksom beslut om riksrekryterande utbildningar kommer att vara tidsbestämda.

Det kommer att finnas olika former av riksrekryterande utbildningar i den nya gymnasieskolan. En typ av riksrekryterande utbildningar är de som är motiverade av behov på arbetsmarknaden som inte kan tillgodoses på annat sätt.

Det kommer även att finnas riksrekryterande utbildningar inom idrottsområdet och det estetiska området. Försöksverksamheten med riksrekryterande gymnasial spetsutbildning kommer att anpassas och fortsätta inom matematik, naturvetenskap, samhällsvetenskap och humaniora.

Läs mer på sid 16

Gymnasiesärskolan

Reformeringen av gymnasiesärskolan utreds av gymnasiesärskoleutredningen som ska redovisa sitt arbete för regeringen den 15 januari 2011. Först efter att riksdagen fattat beslut om den nya gymnasiesärskolan kan Skolverket få i uppdrag att påbörja sitt arbete. Fram till dess att nya bestämmelser om gymnasiesärskolan träder i kraft används de ämnen och kursplaner som fastställdes år 2002.

Läs mer på www.sou.gov.se/gysarutredning

Gymnasial vuxenutbildning

Gymnasieskolans ämnesplaner och kunskapskrav ska användas för utbildning inom gymnasial vuxenutbildning. Det innebär dock inte att organisationen och formerna för utbildningen ska vara en spegelbild av gymnasieskolan. I stället är det den vuxnes behov och förutsättningar som ska styra upplägget av utbildningen och hänsyn ska tas till behov av individanpassning och flexibilitet. Detta är vuxenutbildningens särart.

De nya bestämmelserna för vuxenutbildningen börjar gälla från och med den 1 juli 2012.

För yrkesexamen respektive högskoleförberedande examen ska samma regler gälla för gymnasial vuxenutbildning som för gymnasieskolan med undantag för att idrott och hälsa inte behöver ingå.

En del av Europa

Inom EU sker mycket utvecklingsarbete inom utbildningsområdet som påverkar gymnasieutbildningarna. Medlemsländerna vill samstämt arbeta för högre kvalitet på utbildningarna och öka rörligheten mellan länderna genom att de olika utbildningssystemen blir jämförbara. Sverige deltar aktivt i det europeiska arbetet, vilket påverkat arbetet med den nya gymnasieskolan.

Mycket nytt i den nya gymnasieskolan

Den nya gymnasieskolan, Gy 2011, skiljer sig på många sätt från den vi har nu. Det vilar ett stort ansvar på skolhuvudmän och rektorer, som är de som har huvudansvaret för att genomföra de förändringar som riksdag och regering beslutat om.

Skolverket informerar, huvudmän och rektorer genomför

Skolverket har självklart ett stort ansvar för att gymnasiereformen kan införas på ett bra sätt.

Skolverket satsar stora resurser på att informera och utbilda. Verket anordnar konferenser för skolhuvudmän och rektorer, informerar studie- och yrkesvägledare och arbetar med lokalt utsedda kontaktpersoner på alla skolor. Under hösten 2010 och våren 2011 kommer Skolverket att anordna konferenser för landets gymnasielärare.

Det är sedan skolhuvudmännen och rektorerna som ansvarar för att reformen faktiskt blir genomförd så att lärarna kan börja undervisa utifrån de nya styrdokumenterna.

Arbetslivet blir en medspelare

Arbetslivet kommer att få ett formaliserat inflytande över den nya gymnasieskolan genom att nationella programråd inrättas för alla yrkesprogram. Dessa programråd ska hjälpa Skolverket att bedöma yrkesutbildningar, bedöma utvecklingen inom området för att se om utbildningarna behöver förändras och ge råd om hur gymnasiearbeten kan se ut. De ska också bidra med analyser av hur utexaminerade elever lyckas etablera sig på arbetsmarknaden.

– För första gången sedan 1970 ska arbetslivet få ett tydligt inflytande över yrkesutbildningarna, säger Peter Bohman. Det är en stor förändring i svensk utbildning.

Läs mer om de nationella programråden på sid 17

Cecilia Sandberg och Peter Bohman, projektledare för gymnasiereformen, Gy 2011. De poängterar vikten av att se över behovet av kompetensutveckling hos lärarna, till exempel i entreprenörskap.

Nästan alla program nya

Många av programmen är nya. Men det betyder inte att innehållet i alla dessa nya program är helt nytt.

– Idag finns exempelvis ett elprogram och ett energiprogram. I och med reformen kommer det att finnas ett el- och energiprogram som i vissa delar kommer att likna de gamla programmen, säger Cecilia Sandberg. Idag finns hotell- och restaurangprogrammet, medan det efter reformen kommer att finnas ett restaurang- och livsmedelsprogram och ett hotell- och turismprogram. Så man kan säga att innehållen i programmen har skurits på ett annat sätt än tidigare.

Det finns också en del nya ämnen och vissa ämnen som finns idag kommer att förändras.

Vad innebär detta för rektorerna?

– Rektorerna kan behöva fundera på frågan om lärarnas kompetens och hur man planerar kompetensutvecklingen, säger Cecilia Sandberg. Det gäller kanske särskilt rektorer för skolor med yrkesutbildningar eftersom det redan idag är svårt att hitta yrkeslärare med rätt kompetens.

Stora förändringar för fristående skolor

Reformen kommer att innebära stora förändringar för fristående skolor. I och med den nya gymnasieskolan kommer de i stort sett att följa samma regler som kommunala skolor. De fristående gymnasieskolorna måste exempelvis anordna de nationella programmen och reglerna om skyldigheter att ta emot elever förtydligas.

En tydlig skillnad består: fristående gymnasieskolor kommer fortfarande att få rekrytera nationellt. Även på andra områden kan mindre skillnader kvarstå mellan de fristående och de kommunala gymnasieskolorna. Men jämfört med idag kommer dessa skillnader att vara mindre.

Läs mer om den nya skollagen på sid 18

Entreprenörskap ska genomsyra alla program

Det fokus på entreprenörskap som ska genomsyra hela gymnasieskolan är en stor förändring mot tidigare och en aspekt av att skolan ska närma sig arbetslivet. Det är också ett pedagogiskt förhållningssätt som gymnasieskolan måste ta till sig.

Entreprenörskap handlar om att odla elevernas kreativitet, uppmana till idéskapande, planera, genomföra och utvärdera projekt.

– Det är ett av få ämnen utöver de gymnasiegemensamma, som kommer att ligga med i alla program, därför har det lite av en särställning, säger Cecilia Sandberg.

Rektorernas jobb är att göra det möjligt för de lärare som vill arbeta med entreprenörskap att kunna göra det och att anställa lärare som är duktiga på att coacha fram elevernas entreprenöriella förmågor i olika ämnen. Det är viktigt att lärarna får kompetensutveckling inom entreprenörskap och Skolverket har upphandlat utbildningar som kommer att finnas med i läraryftet.

– Rektorerna måste fundera på hur de ska konkretisera detta på sina skolor, säger Jan Sydhoff, chef för gymnasieenheten på Skolverket. En viktig signal vi fått från lärarhåll är att om skolan ska klara av att fokusera på entreprenörskap så måste rektorerna engagera sig.

Tydligare styrning

Examensmålen ska styra planeringen av utbildningen på ett liknande sätt som dagens program mål.

Examensmålen blir mer programspecifika än programmålen, och ger därför en tydlig styrning av utbildningen och hur rektorer och huvudmän bör bygga upp utbildningarna.

– Det kommer att bli tydligare vad som krävs för en examen och hur rektorn ska planera så att eleverna faktiskt läser de kurser de måste läsa för att kunna ta en examen, säger Jan Sydhoff.

”De nya läroplanerna framhåller att eleverna ska kunna använda sig av modern teknik för skapande, kommunikation och lärande.”

I DEN NYA GYMNASIESKOLAN kommer det att finnas många ämnen. Vissa är nya och vissa har ett delvis nytt innehåll även om namnet är detsamma som tidigare. Ta reda på hur det förhåller sig genom att gå in på www.skolverket.se/gy2011.

Program, inriktningar och programfördjupningar

Det kommer sammanlagt att finnas 60 nationella inriktningar inom de 18 programmen. Huvudmannen väljer vilka av dessa inriktningar skolorna ska erbjuda. Huvudmannen kan välja att exempelvis bara erbjuda en av programmets inriktningar.

Men bara för att man är en liten kommun så ska inte alla elever vara hänvisade till en eller ett fåtal inriktningar. Eleverna har rätt att välja en inriktning som inte finns på den lokala skolan. I vissa fall kan det betyda att eleven får resa en kortare eller längre sträcka för att komma till den skola där utbildningen anordnas.

Minskande elevkullar kommer att göra detta till en ännu större utmaning.

– Behovet av att samverka regionalt kommer sannolikt att öka, eftersom varje kommun inte kan erbjuda allt, säger Cecilia Sandberg.

Skolhuvudmannen ska även välja vilka programfördjupningar de vill erbjuda. Programfördjupningar är ett urval av ämnen och kurser som Skolverket beslutar om. Huvudmannen får inte erbjuda några andra kurser än dessa som programfördjupning på det aktuella programmet.

– De kan exempelvis vara riktade mot vissa specifika utgångar på yrkesprogrammen, säger Cecilia Sandberg. Till exempel så bör den som vill bli golvläggare läsa vissa specifika fördjupningskurser inom bygg- och anläggningsprogrammets inriktning för husbyggnad.

Öppna och tidiga remissrundor

Skolverket har haft tre öppna remissomgångar för examensmål, programstrukturer och ämnesplaner. Under remissrundorna har Skolverket haft möten med näringslivet, med universitet och högskolor, med andra organisationer och myndigheter och med referensskolor, där även elever varit med och lämnat synpunkter. Allt material har också funnits öppet på Skolverkets webbplats för synpunkter.

– Vi valde att på detta sätt gå ut med material som var långt ifrån färdigt. Vi tyckte att det var viktigt att de som ville skulle få så bra möjligheter som möjligt att vara med och påverka i ett tidigt skede, säger Peter Bohman. Så arbetet är väl förankrat.

Introduktionsprogram ersätter IV

Fem olika introduktionsprogram ska ge obehöriga elever nya möjligheter. Via programmen kan eleven bli behörig till ett nationellt program, förberedas för arbetsmarknaden eller gå vidare till annan utbildning.

Introduktionsprogrammen ersätter dagens individuella program och ska bättre tillgodose obehöriga elevers olika behov.

På dagens IV kan närmre hälften av eleverna vara behöriga till ett nationellt program men går där av andra skäl, till exempel att betygen från grundskolan inte räckt för att komma in på ett sökt program eller för att eleven avbrutit sina studier. Alltför många elever från IV lämnar också gymnasieskolan utan fullständigt slutbetyg.

Introduktionsprogram ska ge obehöriga elever nya möjligheter

Huvudregeln är att inga behöriga elever ska gå ett introduktionsprogram.

– Skolorna måste bli mycket bättre på att ge eleverna stöd så att de kan fortsätta studierna på det program de påbörjat, säger Jan Schierbeck, undervisningsråd på Skolverket.

De nya introduktionsprogrammen ska underlätta för elever att komma vidare till ett nationellt program. Men de kan också förbereda för yrkeslivet eller ha andra syften.

Elevens hemkommun är skyldig att erbjuda introduktionsprogrammen för den som är obehörig.

– Enda undantaget görs för programinriktat individuellt val, som kommunen har möjlighet att erbjuda men inte måste, säger Jan Schierbeck.

Hemkommunen kan också välja att sluta avtal med en annan kommun eller landsting som ordnar introduktionsprogram.

Fristående skolor får erbjuda introduktionsprogram. Det enda kriteriet är att den fristående skolan har ett nationellt program. Ska programinriktat individuellt val anordnas måste skolan ha det aktuella yrkesprogrammet som det programinriktade individuella valet är kopplat till.

På introduktionsprogrammen blir den individuella studieplanen mycket viktig eftersom det inte finns något examensmål eller någon programstruktur. Den individuella studieplanen ska klart visa vad utbildningen ska innehålla.

De fem introduktionsprogrammen är preparandutbildning, programinriktat individuellt val, yrkesintroduktion, individuellt alternativ, och språkin introduktion. De införs samtidigt som den nya gymnasieskolan börjar gälla, alltså hösten 2011.

FEM INTRODUKTIONSPROGRAM

PREPARANDUTBILDNING ska ge eleven behörighet till ett nationellt program, antingen högskoleförberedande eller yrkesprogram.

Utbildningen är anpassad för en elev som är studiemotiverad och snabbt vill bli behörig. Den utformas för en enskild elev och ska pågå i högst ett år. Det ska också vara möjligt för en elev att göra mindre ämneskompletteringar för att bli antagen till ett nationellt program efter kort tid. En lösning med sommarkurser är tänkbar. Kommunen är skyldig att erbjuda preparandutbildning.

PROGRAMINRIKTAT INDIVIDUELLT VAL är en utbildning som ska leda till antagning på ett nationellt yrkesprogram. Utbildningen är sökbar och står öppen för ungdomar som saknar behörighet till ett yrkesprogram. För att antas ska de ha godkända betyg i svenska eller svenska som andraspråk. Dessutom krävs godkända betyg i engelska eller matematik samt i minst fyra andra ämnen, eller godkända betyg i engelska och matematik samt i minst tre andra ämnen. Eleven kan följa flera kurser på ett nationellt program samtidigt som han eller hon läser de kurser som saknas för behörighet.

Programinriktat individuellt val måste inte erbjudas av kommunen.

YRKESINTRODUKTION vänder sig till ungdomar som saknar godkända betyg för behörighet till ett yrkesprogram. Eleverna ska få en yrkesinriktad utbildning som underlättar för dem att etablera sig på arbetsmarknaden eller som leder till studier på ett yrkesprogram. Utbildningen kan utformas

både för en grupp elever eller för en enskild elev. Om den utformas för en grupp elever är den sökbar. I annat fall ska huvudman och elev komma överens om hur utbildningen ska utformas. Yrkesintroduktion kan passa i de fall där man uttömt övriga möjligheter för eleven i gymnasieskolan. Även elever från grundsärskolan kan gå yrkesintroduktion om de vill och bedöms kunna klara av utbildningen. Elever som är behöriga till ett nationellt program kan i vissa fall gå yrkesintroduktion.

INDIVIDUELLT ALTERNATIV förbereder elever till yrkesintroduktion, annan fortsatt utbildning eller till arbetsmarknaden. Utbildningen utformas för enskild elev och vänder sig till ungdomar som saknar behörighet till ett nationellt yrkesprogram.

Individuellt alternativ är inte sökbart. Det anpassas individuellt efter varje enskild elevs behov.

Det vänder sig i första hand till ungdomar som har stora kunskapsbrister och svag motivation eller till ungdomar som vill ha en mer allmänt inriktad utbildning som förberedelse för annan utbildning. Utbildningen är öppen även för elever från grundsärskolan om de vill och bedöms kunna klara av utbildningen. Elever som är behöriga till ett nationellt program kan i vissa fall gå individuellt alternativ.

SPRÅKINTRODUKTION ska ge invandrarungdomar som nyligen anlänt till Sverige en utbildning i svenska för att de ska kunna gå vidare till gymnasieskolan eller annan utbildning. Språkintrouktion är inte sökbar utan individuellt anpassad efter varje enskild elevs behov.

Ett mer likvärdigt utbud

I den nya gymnasieskolan ska alla utbildningar vara nationella program. Därför försvinner möjligheten till specialutformade program, lokala inriktningar och lokala kurser.

– Meningen är att utbildningsutbudet ska bli mer likvärdigt över hela landet och dessutom vara kvalitetssäkrat, säger Anna Tammelin-Östlind, jurist på Skolverket.

Men det finns fortfarande möjlighet att göra avvikelser från de nationella programmen genom att skolhuvudmännen ansöker hos Skolverket om bland annat särskilda varianter eller riksrekryterande utbildningar.

– Den goda tanken med flexibilitet i skolan är att det lokalt kan finnas unika förutsättningar för lärande som bör kunna tas till vara, säger Anders Lokander, undervisningsråd på Skolverket.

Därför betonar regeringen i propositionen att det även i den nya gymnasieskolan ska finnas goda möjligheter till profilering och val.

– I framtiden måste vi också vara beredda på att det uppstår behov av nya yrken, utbildningssystemet behöver flexibilitet, påpekar han.

– Det är viktigt att skolhuvudmännen ser att det finns stora möjligheter att profilera och anpassa utbildningen inom de nationella programmen. Det är möjligt genom programfördjupningen men också genom att många ämnesplaner är såpass breda att de ger möjlighet till profilering menar Anna Tammelin-Östlind.

Särskilda varianter

Om skolhuvudmännen ändå bedömer att de nationella programmen inte ger tillräckligt utrymme kan de alltså ansöka om särskilda varianter eller riksrekryterande utbildningar och även om nya kurser.

De särskilda varianterna ska inrättas inom ett nationellt program. De ska ha en tydlig egen identitet men måste rymmas inom examensmålen för det programmet.

De riksrekryterande utbildningarna är huvudsakligen av tre slag:

- utbildningar motiverade av behov på arbetsmarknaden som inte kan tillgodoses på annat sätt,
- spetsutbildningar inom idrott eller inom det estetiska området,
- spetsutbildningar inom matematik, naturvetenskap, samhällsvetenskap och humaniora.

Nationella programråd

En skolhuvudman som vill ansöka om särskilda varianter eller riksrekryterande utbildningar gör det hos Skolverket. Blanketter hämtas på Skolverkets hemsida. Sista ansökningsdag för utbildningsstart hösten 2011 var den 15 augusti 2010.

– Vi är medvetna om att det var en väldigt kort ansökningstid, vilket varit en utmaning för både oss och skolhuvudmännen, säger Anna Tammelin-Östlind.

Inför utbildningsstarten hösten 2012 är ansökningstiden den 1 februari 2011.

Till sin hjälp har Skolverket bland annat de nyinrättade nationella programråden för yrkesprogrammen, som ska yttra sig innan Skolverket fattar sitt beslut.

Besluten om särskilda varianter och riksrekryterande utbildningar är tidsbestämda, vilket ska säkerställa att utbildningsbehovet verkligen föreligger.

Även fristående skolor ska kunna erbjuda utbildningar som avviker från nationella program. För fristående skolor gäller att ansökan inte ska skickas till Skolverket. Alla nödvändiga uppgifter lämnas till Statens skolinspektion i samband med ansökan om rätt till bidrag. Skolinspektionen lämnar sedan över till Skolverket för bedömning om den fristående skolans utbildningsönskemål kan tillgodoses.

Även i den nya gymnasieskolan ska det finnas goda möjligheter till profilering och val.

En ny skollag

Rektorns roll förtydligas

Den nya skollagen ska börja tillämpas höstterminen 2011. Den är anpassad till en målstyrd skola där kunskap står i fokus. Lagen speglar ansvarsfördelningen mellan stat och huvudman och tydliggör de uppgifter som beslutsfattare och verksamma ska ha i ett decentraliserat system. Grunden i den nya skollagen är att samma regler så långt som möjligt ska gälla för offentliga och fristående skolor. Det betyder att enskilda huvudmän ska använda sig av samma läroplaner, ämnesplaner och andra bestämmelser som den offentliga skolan.

Rektorns roll förtydligas i den nya skollagen. Rektorn ska besluta i fler frågor och får vara chef för flera skolenheter. En skolenhet kan dock bara ha en rektor.

Rektorn har ledningsansvaret

Det ska vara tydligt vem som har ledningsansvaret. Därför ska den personen alltid kallas rektor och får inte kallas exempelvis skolledare, gymnasiechef eller liknande.

Behörighetskraven för rektorer förändras inte i den nya skollagen. När en rektor är nyanställd ska skolhuvudmannen se till att hon eller han går rektorsutbildningen. Det gäller både kommunala och fristående skolor. Utbildningen är öppen även för redan anställda rektorer, men för dem är den inte obligatorisk.

Rektorn ska leda och samordna det pedagogiska arbetet och har ett särskilt ansvar för att utbildningen utvecklas.

Rektorn ska besluta om sin enhets inre organisation och fattar de beslut som framgår av skollagen och andra författningar. Det handlar bland annat om ansvar för den övergripande organisationen av det pedagogiska arbetet, arbetet med elever i behov av särskilt stöd, skolans kontakter med arbetslivet och det omgivande samhället och om kompetensutveckling för personalen.

Rätt att delegera

Rektorn har entydigt ledningsansvar, men en nyhet är dock att rektorn får delegera beslutanderätten när inget annat anges. Sådant som rektorn får delegera är frågor som handlar om den inre organisationen eller sådana beslut där rektorn fattar beslut enligt skolförfattningarna. Däremot får rektorn inte delegera sådant som hon eller han själv har fått på delegation från den politiska nämnden.

Grunden i den nya skollagen är att samma regler ska gälla för offentliga och fristående skolor.

NÅGRA NYHETER I SKOLLAGEN

- Skärpning vad gäller att använda **obehöriga lärare i undervisningen**.
- Eleverna ska ha tillgång till **elevhälsa, studie- och yrkesvägledning och skolbibliotek**.
- Alla elever har **rätt att utvecklas så långt som möjligt** utifrån sina egna förutsättningar. Det gäller även elever som lätt uppnår kunskapsmålen.
- Det införs en **anmälningsplikt** som innebär att om en elev riskerar att inte nå upp till de lägsta kunskapskraven, ska det anmälas till rektorn.
- Rektorn ska besluta om en elev ska få **särskilt stöd**.
- Eleven kan överklaga beslutet att inte få särskilt stöd.
- Eleven ska också kunna **överklaga åtgärdsprogrammet** om han eller hon anser att stödet inte är tillräckligt.
- Utbildningen ska utformas så att alla elever får en skolmiljö som präglas av **trygghet och studiero**.
- Rektorn och lärarna får tydligare befogenheter att **vidta åtgärder** för att se till att eleverna får trygghet och studiero i skolan.
- **Kvarsittning, tillfällig omplacering och tillfällig placering** vid en annan skola är nya disciplinära åtgärder i gymnasieskolan
- **Nya grunder för avstängning** från gymnasieskolan förs in i den nya skollagen. Till exempel kan en elev stängas av från ett gymnasieprogram som innehåller praktiska inslag som är olämpliga för just den eleven.
- I enstaka fall är det tillåtet att ta ut **frivilliga avgifter** för skolresor och liknande.
- Både kommunala och fristående skolor ska tillämpa **förvaltningslagen** vid myndighetsutövning.
- Entreprenadlagstiftningen förs in i skollagen och kan därmed tillämpas även av fristående skolor.

Rektorn för en skola med en kommun eller ett landsting som huvudman får också delegera befogenheter till en lokal styrelse. Det gäller dock inte frågor som rör enskilda elever.

Rektorn får också utse ställföreträdare när han eller hon inte är närvarande. Men det får bara finnas en ställföreträdare vid varje enskilt tillfälle.

Huvudmannen har fortfarande det yttersta ansvaret för verksamheten.

Elever kan överklaga rektorns beslut

För att stärka elevernas rättssäkerhet kommer de att kunna överklaga flera beslut enligt den nya skollagen. Rektorns beslut om avstängning får överklagas till allmän förvaltningsdomstol och rektorns beslut om åtgärdsprogram får överklagas till Skolväsendets överklagandenämnd.

Läs mer på www.skolverket.se. Klicka på **Lagar & regler**.

Bra med en mer sammanhållen gymnasieskola

Personalmöte, arbetsplatsträff, studiedagar och ”öppna hus” är redan inskrivna i kalendern.

– Vi är ganska tidigt ute med planering inför den nya gymnasieskolan, säger Inga Bostrand, biträdande rektor vid Polhemsskolan i Gävle, nyss tillbaka från lunchen som restaurangeleverna i ettan lagat.

– Redan innan sommarlovet hann vi med den första studiedagen om Gy 2011!

Den största organisatoriska förändringen för Polhemsskolan blir att restaurang och livsmedel ska slås ihop till ett program och att hotell flyttar till turism.

– Men det är vi helt med på, säger Inga Bostrand, även om reformen kommer att kräva en hel del arbete för den stora Polhemsskolan.

Skolan har 2 100 elever fördelade på tolv olika gymnasieprogram, framför allt yrkesprogram med tyngdpunkt på tekniska och yrkestekniska utbildningar.

I våras samlade skolan hela personalen vid två tillfällen, ett personalmöte samt en arbetsplatsträff där alla fick information om Gy 2011. Som en viktig informationskälla nämner Inga Bostrand besöken på Skolverkets konferenser där de samlat på sig uppgifter som de sedan delat med sig av till resten av personalen.

– Vi har ju också följt hela processen via remisser och förslag och på så sätt har alla lärare kunnat sätta sig in i den nya gymnasieskolan.

– Kanske har vi också haft en fördel av att ha varit referensskola och kommit i gång med funderingar lite tidigare än andra skolor, tror hon.

Under studiedagen i juni tittade arbetslagen på de nya examensmålen.

Lärarna fick i uppgift att fundera över nyheterna och hur dessa kan komma att påverka undervisningen; vad de nya målen betyder för deras egen undervisning.

– Det känns helt rätt att examensmålen styr undervisningen, vi har länge jobbat enligt den principen på vår skola.

– Vi jobbar också med något vi kallar ”helhet och sammanhang”, säger Inga Bostrand.

Och de nya examensmålen ska bearbetas på samma sätt. Tanken är att börja uppifrån och sen arbeta sig nedåt i strukturen, examensmålen först och ämnena sist.

Inga Bostrand, rektor för hotell- och restaurangprogrammet, Polhemsskolan i Gävle.
– Bättre specificerade yrkesutgångar kommer att underlätta informationsarbetet, tror Inga Bostrand.

”Det blir en bättre struktur med likartat huvudinnehåll oavsett om man studerar i Haparanda eller i Ystad.”

Till hösten finns ytterligare mötesplaner, i vecka 44 planeras ytterligare en studiedag, medvetet förlagd till efter beslutet om ämnesplaner med mera.

– Förhoppningsvis kan vi då på allvar börja fundera över ämnesinnehållet, hoppas Inga Bostrand.

I övrigt ser Inga Bostrand och hennes kollegor positivt på en mer likartad och sammanhållen gymnasieskola. Det blir en bättre struktur med likartat huvudinnehåll oavsett om man studerar i Haparanda eller i Ystad.

– Det blir bra för eleverna och för oss när vi ska ut och informera, men framför allt bättre för avnämarna.

I Gävle ger kommunen ut en broschyr om valet till gymnasieskolan som heter Programväljaren.

– Inför den planeringen ska vi fråga oss vad eleverna i grundskolan verkligen behöver veta i detalj. Min upplevelse är att yrkena inte förändras så mycket, det är inom utbildningen som de flesta förändringarna sker, säger Inga Bostrand.

Hon säger att i den nya gymnasieskolan är yrkesutgångarna mycket bättre specificerade än tidigare vilket borde underlätta informationsarbetet.

Direkt efter beslut i oktober kommer Polhemsskolan att spurta igång med informationsarbetet. En stor del av materialet kommer nog att läggas ut via nätet tror hon.

– Det blir en utmaning att informera med så kort om tid, men vi lever ju i en ny tid där man snabbt kan lägga ut informationen på internet allteftersom den bli färdig.

Förutom information via nätet planerar skolan för ”öppet hus” två kvällar under senhösten.

– Jag hoppas verkligen vi kan ge grundskolan all information då.

Inför valen till gymnasieskolan måste också studievägledarna hinna förberedas så att de har den senaste informationen. De har hittills blivit väl informerade via Skolverket, till och med före lärarna.

– Men många studievägledare är ändå oroliga, de ringer hit till skolan och frågar hur det ska bli.

Inga Bostrand tycker också det ska bli intressant hur APL – arbetsplatsförlagt lärande – utvecklar sig.

– Om jag förstått det rätt måste en skola kunna garantera lokala praktikplatser för att få starta en inriktning, och det i sin tur kommer att kräva gott samarbete med lokala programråd.

– Det blir spännande!

Hög tid för skolorna att börja arbeta

– Vänta inte, börja agera! uppmanar Peter Larsson sina kollegor i gymnasieskolor och kommuner inför sjösättningen av nya gymnasieskolorna hösten 2011. Peter Larsson arbetar som rektor på Hvitfeldtska gymnasiet i Göteborg.

– Det räcker inte att enbart förlita sig på Skolverkets information, ansvaret för att genomföra implementeringen ligger på kommuner och gymnasieskolor! säger Peter Larsson

Han upplever att många ute i skolorna “vill vänta lite till” innan de sparkar igång på allvar. Men tiden blir knapp om gymnasieskolorna inte snabbt kommer igång med reformarbetet.

– Eftersom ansvaret för implementeringen ligger på skola och kommun måste lärarna söka information självständigt och läsa in sig på alla nyheter. Och det är rektorernas ansvar att initiera den processen, säger Peter Larsson

Inte heller hans egen gymnasieskola har nått så långt med implementeringsarbetet som han kanske hade önskat.

– Vi har genomfört personalkonferenser och uppmanat lärarna att läsa remisserna på Skolverkets hemsida.

Han tycker ändå att det börjar gry en viss medvetenhet bland skolpersonalen. Ju närmare den nya gymnasieskolan vi kommer, desto större blir intresset upplever han.

Många av lärarna har också varit inne på Skolverkets hemsida och läst vad som står.

– Jag tror att droppen urholkar stenen, om jag som rektor pratar ofta och mycket om reformen märker jag att fler och fler lärare “vaknar till”.

Peter Larsson planerar flera möten under höstterminen. Lärarnas första vecka efter sommarlovet ägnades åt hur gymnasiereformen kan implementeras.

– Vi måste göra en tidplan inför nästa år, bestämma vad vi ska berätta för årskurs 9, studera nya ämnesplaner och planera för nya broschyrer för programmen, säger Peter Larsson.

Han tycker att de ska utgå från vad som finns, de behöver inte nödvändigtvis vänta på att reformen ska klubbas.

– Det räcker att veta vilka kurser vi kommer att erbjuda och sen kan vi börja informera, även om alla detaljer inte är fastställda ännu.

Peter Larsson, rektor vid Hvitfeldtska gymnasiet, Göteborg. Vänta inte med reformarbetet på skolorna, uppmanar Peter Larsson kollegor runt om i landet.

”En god idé är att använda sitt programråd för att diskutera vad förändringarna kommer att betyda för skolan, där ingår ju även eleverna.”

Exakt hur alla blivande elever och föräldrar kommer att informeras har han inte hunnit ta ställning till, om det bara blir tryckta kataloger eller en hel del information via internet. Men naturligtvis planeras det för öppna hus och utbildningsmässor precis som vanligt.

Peter Larsson tror att reformen kommer att innebära lite olika saker för olika gymnasieskolor, bland annat beroende på vilka program de har idag.

– För vår del blir nog konsekvenserna ändå ganska små eftersom alla våra utbildningar kommer att finnas kvar om än i modifierad form.

Peter Larsson tror att det underlättar planeringen i jämförelse med de skolor där hela eller delar av program försvinner. De skolorna har sannolikt en ännu mer krävande process med planering framför sig.

– Därför bör varje skola tänka till och förbereda utifrån hur programmen för just deras skola ser ut, säger Peter Larsson.

Han tror också att konsekvenserna kan bli större för gymnasieskolor som har många yrkesprogram då det blir ännu större förändringar där än för de studieförberedande programmen.

I egenskap av rektor måste Peter Larsson också se över vilka anpassningar som måste göras beträffande lärarkompetensen på skolan.

– Men även där är vi nog lyckligt lottade, vi räknar inte med några jätteförändringar vad gäller sammansättningen av den pedagogiska kompetensen, inte heller för storleken på elevgrupper eller hur de ser ut.

– Förändringarna kommer mer att handla om anpassningar till de nya kunskapskraven, den nya betygsskalan och andra övergripande förändringar i reformen.

Det estetiska programmet som Peter Larsson jobbar mycket med får i förslaget en hel del nyheter

– Delvis ny kunskapssyn och nya förutsättningar vad gäller digital teknik och möjligheter för eleverna att skapa själva, gör att den nya gymnasieskolan känns väldigt modern, tycker han.

Det bästa råd Peter Larsson kan ge andra rektorer är att sätta sig ned med personalen på skolan och börja arbeta.

– En god idé är att använda sitt programråd för att diskutera vad förändringarna kommer att betyda för skolan, där ingår ju även eleverna, säger han.

I hans egen skola kommer lärarnas fortbildning under nästa år att handla om utformningen av den nya gymnasieskolan. Lärarnas individuella önskemål om fortbildning kommer att få vänta, avslutar Peter Larsson.

Ett privilegium att vara med om reformen

– Sug åt er alla spännande nyheter i reformen! är Ylva Alexanderssons uppmaning till andra fristående gymnasieskolor.

– Vi tar till oss förändringarna och kommer att fixa det här galant! säger hon om både ny gymnasiereform och ny skollag.

Ylva Alexandersson är rektor på ETEC som driver ett 3-årigt eltekniskt gymnasium med 76 elever i Oskarshamn.

Den nya skollagen stramar upp skolornas möjlighet att skapa egna lokala kurser men Ylva Alexandersson är positiv.

– Vi ser inga begränsningar, friheten begränsas bara av vår målsättning att vara så bra som möjligt. Vi är inte rädda för förändringar.

– Tvärtom ser vi fram emot den med glädje, även om jag tror det kommer att innebära ganska stora förändringar för oss.

Gymnasieskolan är definitivt i behov av något nytt, tycker hon och menar att det är ett privilegium att vara med om gymnasiereformen. Hon ser också positivt på att skillnader mellan kommunala och fristående skolor ska utjämnas.

– Det är bra med samma förutsättningar för att producera kunskap.

Just nu gnuggar Ylva Alexandersson och hennes kollegor geniknölarna genom att läsa förslag på ämnesplaner och försöka bilda sig en uppfattning om det nya el- och energiprogrammet.

Hon säger att de har lite tur också, en av representanterna i skolstyrelsen sitter med i det nya nationella programrådet för el- och energiprogrammet så de har kunnat följa diskussionerna på nära håll. Men ännu har de inte hört något angående eventuella branschkrav, inte heller har Elsäkerhetsverket sagt något om rätten till certifikat. Och ämnesplanerna är som sagt inte spikade.

– Men vi ser mycket fram emot nya kurser, till exempel i entreprenörskap som kan bli ännu mer riktade mot våra behov.

Det Ylva Alexandersson känner mest oro inför är skapandet av nya läromedel, det vore inte särskilt lyckat att tvingas ha kvar gamla läromedel i den nya utbildningen.

Det lokala näringslivet betyder redan idag mycket för skolans gymnasieutbildning, det finns ett stort lokalt behov av arbetskraft från programmet.

– Vi har ett utvecklingsråd med hela 17 olika företag, varav många stora

Ylva Alexandersson, rektor för ETEC, Oskarshamn. Gymnasieskolan behöver något nytt och vi är inte rädda för förändringar, menar Ylva Alexandersson.

”Vi ser inga begränsningar, friheten begränsas bara av vår målsättning att vara så bra som möjligt. Vi är inte rädda för förändringar.”

drakar som till exempel SKB, kärnkraftsverket Oskarshamn och Scania, där vi diskuterar allt som rör utbildningen, vilka lokala anpassningar som behöver göras efter kompetensbehov som finns här kring Oskarshamn.

– I början av november är planen att sätta oss ned med näringslivet och utvecklingsrådet och diskutera den nya utbildningen.

Och till sist är det ledningsgruppen i ETEC:s styrelse som ska ta ställning till utbildningsförslaget.

Den här skolan existerar för att utbildningen innehåller rätt teknik, säger Ylva Alexandersson.

– Lär vi eleverna fel saker blir det ödesdigert för både utbildningen och eleverna. Därför ser hon mycket positivt på programrådets roll för programmets utveckling.

– Jag har föreslagit vår styrelserepresentant som sitter i programrådet en dialog med vårt utvecklingsråd.

– Vi skolor skulle ju kunna stötta de som sitter i programråden, det är mycket viktigt att de orkar hålla en kontinuerlig kontakt med marknaden och näringslivet.

För att klara merjobbet med alla förändringar framför allt i karaktärsämnen har skolan inrättat ytterligare en halv tjänst.

– Lärarna får tveklöst högre belastning när de hanterar nya kurser. Det innebär mycket arbete att omsätta alla kursplaner i praktiken, att bryta ner kursplaner till labbövingar exempelvis.

Oskarshamn kommer plötsligt att få två el- och energiprogram, vilket också det kräver förberedelser. Den kommunala skolan har idag inget elprogram men däremot ett energiprogram som också kommer att omvandlas till ett el- och energiprogram.

– Den kommunala skolan är duktig på energimiljösidan och vi är bra på elteknik, så vi tänker oss ett samarbete. Våra elever skulle kunna läsa energi och miljö där och vi kan erbjuda kurser i elteknik här. Det gynnar alla, säger Ylva Alexandersson.

Hon tycker det är svårt att sja om konsekvenserna när det gäller de mer praktiska förändringarna.

– Vi kan ju till exempel inte ha ett eget skolbibliotek eller egen skolläkare på 76 elever.

Men hon säger att på skolan väntar de helt krasst ut nyanserna i anvisningarna och förlitar sig till sunt förnuft. Hennes tanke är till exempel att fortsätta köpa in tjänster av studie- och yrkesvägledare även i framtiden.

Ylva Alexandersson vill avslutningsvis poängtera hur viktigt det är att fortsätta dialogen, att reformarbetet ska vara transparent och påverkbart.

– Skolverket framstod tidigare som en ganska tung myndighet som inte inbjöd till vidare resonemang. Men nu har de ju öppnat upp och vill ha en dialog, och det är varje rektors skyldighet att återkoppla. Var och en ska ta sitt ansvar i reformarbetet, tycker hon.

Michael Lindquist, lärare på ekonomi-programmet på Sågbäcksgymnasiet i Huddinge. Michael Lindquist poängterar studie- och yrkesvägledarnas viktiga roll i samband med gymnasiereformen.

Spännande med entreprenörskap

På Sågbäcksgymnasiet i Huddinge drog förberedelserna inför gymnasiereformen igång på allvar efter sommaren. Skolhuvudmännen inledde arbetet med att tolka den nya skollagen, studera ämnesplaner och se hur de kan fördela programmen, vad varje skola vill ha.

– Här i Huddinge har vi pratat om att lägga ut information om program och kurser på webben allteftersom de blir klara.

Det gäller att få informationsmaterialet färdigt, om inte förr så till den gymnasie-mässa som äger rum i november.

– Den stora utmaningen är utan tvekan tidspressen, framför allt för dem som går i 9:an och ska välja “för livet“, säger Michael Lindquist.

Han nämner att extraordinära informationsinsatser kommer att behövas och att studievägledarna har en mycket viktig roll.

Sammanfattningsvis tycker Michael Lindquist att den nya gymnasiereformen ser bra ut.

– Det är väldigt spännande att entreprenörskap ska erbjudas på samtliga program i den nya gymnasieskolan, tycker Michael Lindquist. Entreprenörskap handlar om att kunna omvandla idéer till praktisk handling, sätta mål, lösa problem, arbeta kreativt och att eleven samtidigt blir aktör i sitt eget lärande, avslutar Michael Lindquist.

Bra att administration kommer tillbaka

Jag är jättepositiv till den nya gymnasiereformen och ännu mer positiv till att administration är tillbaka som en inriktning i handels- och administrationsprogrammet, säger Mona Åhman, lärare vid Anderstorpsskolan i Skellefteå. Inriktningen togs bort för ett antal år sedan och ersattes med inriktningen turism och resor. Men nu är den tillbaka igen som inriktningen administrativ service och turism har flyttats till hotell- och turismprogrammet, vilket känns helt rätt. Arbetsmarknaden för administration är stor och den breda kompetens man får i utbildningen efterfrågas inom företagen. Det känns bra.

Mona Åhman och hennes kollegor på skolan har följt med i reformarbetet. Det har inte funnits mycket tid för den nya reformen men vi har i arbetslagen försökt hålla oss informerade om vad som händer och sätta oss in i det som komma skall. På skolan har vi en engagerad rektor som planerat in en dag när vi ska jobba med Gy 2011.

Utmaningen blir att se till helheten, vilka anpassningar vi kan göra i vårt program; vad kan vi erbjuda eleverna på vår skola, hur blir samspelet mellan kurserna och hur kan vi lärare samarbeta? Vi vill gärna jobba i projektform. Annars är vi ju tillbaka i det gamla sättet att tänka, menar Mona Åhman.

Även eleverna har deltagit i arbetet men det är svårt för dem att sätta sig in i de övergripande frågorna tycker hon. Men något vi hade velat få är högskolebehörighet även på yrkesprogrammen. Många elever som väljer handels- och administrationsprogrammet gör valet för att få en yrkesutbildning och snabbt komma i arbete. Ofta vet de inte riktigt vad de vill bli, utan vill jobba några år och sen söka vidare till högskola. Om de inte har behörigheten med sig så kan det bli svårt att söka sig vidare till studier.

Mona Åhman, lärare vid Anderstorpsskolan i Skellefteå. Mona Åhman vill arbeta för att skapa en helhet för eleverna på skolan.

Att förändra framgångsrikt

Olika verksamheter har olika förutsättningar att genomföra förändringar. I flera utvärderingar som Skolverket har gjort i samband med införandet av tidigare reformer har man kunnat urskilja några viktiga faktorer för ett lyckat förändringsarbete som ständigt återkommer.

- Genomtänkta och väl förankrade modeller för hur den lokala organisationen som arbetar med förändringen ska se ut och fungera.
- Lärarna är nyckelpersoner vid implementeringen. De måste ha kunskaper om vad förändringarna handlar om och engageras och involveras i förändringsarbetet.
- Rektorer är en avgörande grupp som måste ha tidig kunskap om förändringarna och förmåga att stödja lärarna i förändringsprocessen – annars blir det svårt att agera beslutsfattare och vara en drivande diskussionspart.
- Den person eller den grupp i en kommun eller skola som är ansvarig för att stödja sina kollegor vid förändringsprocessen behöver ha:
  - ett tydligt uppdrag från sin arbetsgivare,
  - klart formulerade åtaganden,
  - en tydlig ansvarsfördelning,
  - tydligt kommunicerade förväntningar på vad de ska åstadkomma, samt
  - stöd av en kontinuerlig uppföljning och möjlighet att ändra inriktning på insatserna vid behov.

För att skolor ska kunna utveckla och bedriva utbildning på ett likvärdigt sätt och med hög kvalitet erbjuder Skolverket olika former av stöd.

Gymnasieenheten på Skolverket anordnar ett stort antal informationstillfällen och tar fram informationsmaterial om Gy 2011 för olika målgrupper. Läs mer om dem på www.skolverket.se/gy2011.

I broschyren ”Skolan förändras och utvecklas – Skolverket ger rektorn stöd” kan du läsa mer om Skolverkets övriga stöd.

www.skolverket.se

Skolverket

www.skolverket.se